

Szegedi Egyetem

Számadás tudásról és tehetségről

Elkészültek az ötödévesek diplomamunkái

Az ötödéves tanárjelöltekre lényegében két nagy feladat hárul az első félévben: sikeresen szerepelni a gyakorló órákon különösen a zárótanításon és január 31-ig befejezni a szakdolgozatot. Február elsején ezért ritkábban találkozhat az ember kitűnő testi-lelki kondícióinak örvendő, vidám és semmiféle éjszakázás nyomait nem viselő ötödéves-sel, nemre és lakóhelyre való tekintet nélkül. Természetesen van kivétel, ezek közé tartozik az is, aki még nem készítette el, és így nincs miért izgulnia, sőt olyan is, aki nem az utolsó percegik körmölve dolgozott, hogy 31-én beadhassa, ambar egy utóbbiról a szkeptikusabbak azt állítják, hogy csak erősíti a szabályt. Az oktatók pedig azt mondják... de előbb úgyis a dolgozatot olvassák el.

Ady és Berzsenyi

Ilyenkor persze a semmittevé vidám és rövid percei következnek. Ennek tudatában látogattam el Hahn Anikó és Szabó Zsuzsa bölcsészekhez. Zsuzsa nyitott ajtót, leültetett a pokolian meleg szobában, és közölte, hogy Anikó is mindjárt jön, csak éppen... nagymosást tart. Mint mondtam, a semmittevé boldog percei következnek, de úgy látszik csak férfirtársaimnál.

Miből írtad a diplomamunkát, Zsuzsa?

Nyelvészetből. Dolgozatom címe viszont azt bizonyítja, hogy elég összetett tematikájú, ugyanis a következő: *Ady Endre szóösszetételei*. Ez lényegében stilisztikai feladat is, hiszen nagyszerűen ki lehet mutatni, hogy milyen funkciók van ezeknek az összetételeknek Ady lírájában, ugyanakkor a szimbolista költészetrel való kapcsolatakról is lehet írni. Két éve foglalkozom konkrétan a témával, azért, mert általában a nyelvészet kérdései érdekelnek. Könyvtárban és itthon dolgoztam.

Még talán az a fontos, hogy az anyagnak csak mintegy egynegyedét tudtam feldolgozni.

Hahn Anikó dolgozatában meglegő párhuzamok merültek föl, amint megszaktitva a mosást, elmondja:

Hát hogyne, amikor dolgozatomnak ez a címe: *Berzsenyi Dániel életfilozófiája*, és olyan nevek merülnek fel, nézetem szerint teljesen jogosultan, mint József Attila, főleg az időszemlélet és képi ábrázolás szempontjából. Lehet, hogy paradoxon, de szerintem ez csak azt bizonyítja, amire munka közben döböntem rá, hogy Berzsenyi a legmodernebb magyar költők egyike.

Két geometriai dolgozat

A gyakorló általános iskola tanári szobájában kerestem meg ezek után két TTK-s hallgatót, Bíró Mártát és Biczók Piroskát, akik mindketten matematika-fizika szakosok, de dolgozatuk témája meglehetősen különbözik. Mivel Mártának órára kellett sietnie, röptében a következőket tudta elmondani:

Egy éve foglalkozom a témával, amely gyakorlatilag is sokat jelentett, hiszen matematikai szakdidaktikából készült és címe: *Számításokon alapuló geometriai szerkesztések*, azt mutatja, hogy olyan komplex feladatokat gyűjt össze, amelyeket a matematikai szakkörök kiválóan tudnak hasznosítani. Ez a 25 példa olyan nevelési céllal készült, hogy meg tudjuk szeretetni azokkal is a matematikát, akik nem lelkesednek érte. Remélem, hogy nem konkrétan a dolgozat, de maga a tapasztalat későbbi pedagógusi pályafutásom során segítségemre lesz.

Biczók Piroška affin-geometriából készítette a szakdolgozatát, és miután nagynehezen megérteti velem, hogy ez egy az euklideszi geometria tételeit tagadó geometria, elmondja, hogy dr. Soós Gyula professzornak írta.

Bizonyos geometriai tulajdonságok feltételezéséből következtetéseket lehetett levonni az affin sík koordináta halmazának algebrai struktúrájára vonatkozólag. Összetett dolgozat, hiszen az algebrai és geometriai tulajdonságok ekvivalenciája képezi a tárgyat. Körülbelül 40 gépelt oldal ábrákkal együtt. A szakirodalmi ellátottság megfelelő volt, és ezért Blumenthal műveinek főlhasználásával szakmailag is megalapozottan írtam meg munkámat.

Lavorare stanza

Aktuális jellegű irodalmi dolgozatot írt Kelemen János olasz-orsós hallgató, hiszen tudjuk, hogy a jelenleg nyugaton legerősebb kommunista párt, a most ülésező Olasz KP XI. kongresszusát tartja. Ennek fényében csak nő a dolgozat értéke, mely különben Pavese szemléletében az olasz kommunista párt egyik neves művészeivel foglalkozik: *Figurativ líra cím és Cesare Pavese és a „Lavorare stanza”* alcím alatt.

Széles skálájú dolgozatot igyekeztem írni, lévén, hogy konkrét filológiai kutatástól kezdve a műelemzésen át az esztétikai és filozófiai következtetésekig minden eszközre szükségem volt ehhez a témához, mely tulajdonképpen csak a tervezett doktori disszertáció koncepciójában érvényesülhet egészen.

Az első fejezet *Az abszurd bűn* címmel, amely Pavese-nél mint a jelenkori olasz irodalom legvitatóbbá egyéniségének öngyilkosságára utal, az élettrajz tárgyalása ürügyén korpépet ad, a költőnek a kommunista párthoz és a marxizmushoz való viszonyát fejtegeti, amely nem volt ellentmondás nélküli. A második fejezet *A lírikus Pavese munkásságát vizsgálja egyetlen kötet a Lavorare stanza alapján*, míg a harmadik *A lírai figurativ és lírai informálé című az előbbiben konkrétan elemzett költészetet egy esztétikai koncepció illusztrálására*, nevezetesen a tudomány és művészet közti különbség megvizsgálására használja fel.

Elképzelésem négy éve alakult ki, azóta szorgalmasan gyűjtöm az anyagot, és ennek eredménye az a három kisebb dolgozat, amelyek közül kettő országos diáklíráson is díjat nyert. Ezek a dolgozatok képeztek tehát magvát diplomamunkámnak, mely a doktori disszertáció alapja. Maga Pavese kommunista és marxista volt, ezért tizenöt évig írt naplóját, amelyben felvonul a korabeli olasz irodalom teljes élgárdája, főleg az antifasiszták

és kommunisták, különösen szem előtt tartottam. A téma, láthatóan, nemcsak elvont fejtegetésére ad lehetőséget, hanem olyan konkrét vizsgálódásokra is, amelyek a korabeli olasz munkásmozgalom, közelebbről az ellenállás történelmi tényein alapulnak, s ebből következtetni lehet arra, hogy egy ilyen jellegű téma magával vonja a marxista szemléletű elemzés szükségességét.

A homoki gyík

A KISZ bizottság ülése és a gyakorló iskolában tartandó óra között beszélgettem Palotás Jolánával, aki a Gazdaságföldrajzi Intézetben fog tudományos munkát folytatni, de diplomamunkáját biológiából írta.

Nem ellentmondás ez? — kérdezem.

Véleményem szerint nem. Egyik tanárom azt mondta, hogy csak „kocabiológus” az, aki a laboratóriumi munkához nem ért. Én ráadásul azt tartom, hogy nem lehet jó tanár, aki csak egyik szakterületen ér el eredményeket. Ezért írtam biológiából, és ezért végeztem hozzá hosszabb laboratóriumi munkát.

Már az első év első félévében hozzákezdtem ennek a témának a feldolgozásához, amelynek címe különben *A Lacerta taurica agyának anatómiai és histológiai vizsgálata*. A gyengébbek kedvéért, ez a homoki gyík — jegyzik meg felelfordulva —, amely a Krimből ered, és Magyarországon már csak errefelé, Szeged környékén található. Erről írt diákkori dolgozatomat az V. Országos Konferencián olvastam fel.

A hatodikon díjat is nyert?

Igen. De ott nem ezzel a témával. Akkori dolgozatom címe *A felszabadulás utáni ifjúsági mozgalom rövid, vázlatos története*. Az a helyzet, hogy sokfelé vonz az érdeklődés. Gimnazista koromban a földrajz érdekelt leginkább, egyetemen először a biológia, de mikor választanom kellett, a gazdaságföldrajzhoz húzóztam a szívem.

Folklor és nyelvtörténet

A József Attila diákotthonban találkoztam Kovács János és Lovas Zoltán bölcsészekkel. Az előbbi néprajzból, az utóbbi nyelvészetből írta a szakdolgozatát.

A második félévtől kezdve tehát már elsőséves koromban érdekelt a néprajz. Annakidején Bálint Sándor Professor úrtól kaptam a témát, amelynek alapján egy község egész népéletével, többek közt a szüléssel és halállal kapcsolatos hiedelmekkel is foglalkoztam volna. Ferenczi Imre adjunktus úrral aztán a téma leszűkítésében állapodtunk meg s így lett a dolgozat címe *A fejszék napokhoz fűződő hiedelmek és szokások Vásárosdombon*. Ennek a baranyai. Sásdhoz közeleső helységnek a hagyományai közül legjelentősebb a regölés, amely országosan már csak hét faluban található, és amely kapcsolatban van a modern költészetrel, például Juhász Ferenc lírájával. A regölésről szóló rész, azt hiszem, kisebb kibővítés megállná a helyét a megjelenés tekintetében is.

Folytatód-e az egyetem elvégzése után a gyűjtést? — Ha olyan helyre kerü-

KERESZTREJTVÉNY

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	↓
12				13			14		15		16
17				18					19		
20		21		22					23		24
				25							26
29	30				31						32
											33
											34
35											36
38											39
42											43
47											48
											49
											50
											51
52											53
											54
											55
56											57
											58
											59
											60
y											61
63	64										65
											66
											67
											68
70											71
											72
											73
											74
											75
s											76
→											77

Vizszintes: 1. Vidámság, jókedv Moszkvában. 8. A függ. Fordítva: ordibál (+). 16. Mosdóedény, de nincs kézepl. 17. Felsőfok képzője. 18. Az idézet vége. 19. Női név. 20. „Ezek” miatt történik minden esemény. 22. Arc-szín. 23. Metélj! 25. Európai főváros. 27. Gyufamárka — mutatónévmással. 29. Római fog tudományos munkát folytatni, de diplomamunkáját biológiából írta. 47. Nemzetközileg ismert makedv labdarúgó-játékvezető (István). 49. Verne kapitánya. 51. Elnevezés. 52. Tanító. 53. Japán nemzeti játék. 54. I. G. L. 55. Körérszet. 56. Indulatszám. 57. B. O. 58. Vörösmarty boszorkánya. 60. Latin istenek. 61. Testrészt. 63. Angol női név. 65. Tág. 67. Az egyik évszáz — névelővel. 68. Két névelő között egy kötőszó. 70. Állatalkás. 71. Oscar-díjas olasz filmszínész. 74. Vissza: fiú becéző. 76. Délamerikai főváros. 77. Egyszer talán kivesszik ez a nyelv. Függőleges: 1. William Wordsworth, a nagy angol

költő egyik szép verséből vett idézet kezdete. 2. Férfi név. 3. A feleség öccse. 4. Z. L. 5. Etlap kevert betűi. 6. Fű becéző. 7. ... megy. (Teljesen mindegy). 8. Majdnem csibész! 9. Létezik. 10. Nagy orosz operaénekes volt. 11. Amerikai költő, aki az első detektívregényt is megírta. 14. E. T. 15. Vigyáznak rá. 21. Sétány. 24. L. R. M. 26. Ellenőrzés. 28. Etlézesítő. 30. Fecsegő. 32. Nagy angol költő és forradalmár. 34. Ilyen vadász is van. 36. Angol nem. 40. Egyforma betűk. 41. Női név. 43. Két vége van. 44. Töle. 45. Japán játék. 48. A kedves — olaszul. 50. A Duna jobbparti mellékfolyója. 54. Légi kevert betűi. 55. I. E. 59. Fordítva: dunántúli városba való. 60. Angol női név. 61. M. L. 62. L. B. R. 64. Női becéző. 66. O. E. Q. 69. Nagy madár. 72. Amerikai mesefilm címszerzője. 73. N. U. 75. Y. J.

Beküldendő: folytatálagosan a függ. 1., vizsz. 8., 35., 18. A megfejtéseket márc. 20-ig kérjük eljuttatni — a 2. szelvényt együtt — szerkesztőségünk címére (Magyar Tanácsköztársaság útja 10). A levelezőlapra írjuk rá: REJTVÉNY.

Előző keresztrejtvényünk helyes megfejtése: ... alku, ha szent is alku; nékem más kell már: Semmiért egészen.

Rejtvény
2. szelvény

S A K K
Követvezető: dr. Blahó György

BORISZ BELESZÓL
Villantsuk föl ennek a „rivaldafényben” megkötött kitalálást: **KIRÁLYCELEB**, Szpásszkij — Bronstein, Szu. 27. bajnokságának döntője, Leningrád 1950. Szpásszkij a 22. szovjet bajnokság (1955) óta állandó résztvevője a döntőnek és egyszer sem végzett az osztott 5-6. helynél alább. Később sem fog mindmáig. Csak most, amikor épp saját hazájában (hja, ott senki sem proféta!) rendezik meg a döntőt, kell megelégednie a 9-10. helyvel. A számszerű eredményt tekintve tehát afele mélypont. De játszmaiban félreismertethetetlenül valami új minőség jelentkezik.

1. e2-e3 e7-e5 2. f2-f4 Epp a királycsel híres kedvelője és ismerője ellenében! 3. ... e3x4 3. Hg5-f3 d7-d5 Bronstein kedvence változata. 4. e4xd5 f8-d6 5. Hb1-c3 Hg8-e7 6. d2-d4 0-0 7. Ff1-d3 Hb8-d7 8. 0-0 h7-h6 A két utolsó ráérős lépés későbbi nehézségek forrása válik. 9. Hc3-e4 He7xd5 10. e2-e4 Hd5-e3 Hf6 11. Hd6: cd 12. Ff4: 11. Felc3 fxe3 12. c4-c5 Fd6-e7 13. Fd3-e2 Bf8-e8 14. Vd1-d3 e3-e2 15. He4-d6: Hd7-f8 e7v+ 16. Bf1: H7 17. Hf7: Kf7: 18. He5+ Kg3 19. Vh7+! Hh7: 20. Fb3+ stb. 16. Hd6x7! e2xf4+ 17. Balfx7 Fc8-f5 Vd7-re 18. H3e5, Kf7-re pedig 18. Hg5+! Kg8 19. Fb3+ Kh8 20. Bf8+! következhet. 18. Vd3xf5 Vd8-d7 19. Vd5-f4 Fe7: 20. H3e5 Vd7-e7 21. Fe2-b3 Ff6xe5 22. Hf7xe5+ Kg8-h7 Kh8: 19. ugyancsak 23. Ve4! a 24. Bf8: + tenyeggel. 23. Vd4-e4+ sötét földada. Ez a kis remekmű nyeri el a bajnokság szépségdíját. Méltán. Egy másik királycsel-látszmája is híressé válik abban az esztendőben: annak során Már del Plata nagy versenyén a holtver-

senyes 1. helyet vele megosztó ifjú Fischert veri meg 29 lépésben.

De miért egy-két királycsel és néhány átúto támadás kapcsán a nagy hűhó és a csaknem himnikus jelző? Nem láttuk-e már a XX. században is jónéhány királycselt? Elesen kombináló támadó játékosokból nem épp tizenkettő jut-e egy tucatba?

Bár ez sem kevés, de ha Szpásszkij csak annyit tudna s ennyiről adna tanúbizonyságot, még nem indokolná, hogy így szűnni nem akaróan foglalkozzam vele. Ennél azonban sokkal többre tartom és jelentősebbnek látom őt. Nagyon sokat tud, csaknem mindent. Játszmaiban rendre találkoztunk ódon megnyitásokkal és az elmélet legfrissebb finomságaival: tudja, amit a régiek tudtak és azt is, amit a legújabbak tudnak. Tud. világgal királycselét döntetlenei játszani és a királyindiai védelem ellen 3 gyeogot áldozni, majd fergeteges támadást indítani. Mint világos egykettőre fel tudja hasagatni egy Bononi szerkezetű állás 17-pontját és sötéttel meg tudja dönteni a királyindiai támadásban Szmiszlov kedvelt korai b4-ét. Es mindezeket felül tudja azt is, ami már megtanulatlant, amivé egy sakkozó ion fit, sed naschur: van érzéke a taktikai fordulatokat igénylő és pozíciós problémákat felvető állások kezeléséhez egyaránt. Egyre mélyebbre ás, már nem csak megtanul és felhasznál, hanem feltehető, Egyre gazdagodó fegyvertárából olykor szinte csak szezeilyből, játékos könnyedséggel, mások az adott versenytaktikai feladatnak megfelelően a sorsdöntő pillanatok parancsoltá elszántsággal oly pazarul és biztosan rángatja elő a különböző és épp odailleszközöket, hogy egyes játszmáit, mint mozaikcserepeket egymás mellé helyez-

ve és együttesen szemlélve, azok összességükben egy tudatosan megrögzött műalkotás hatását keltik. (Aki nem röstelli a fáradságot, utánapolozhat: ki ellen mit játszott — tanulságos és élvezetes összeállítás!). Sokszor kockáztat, de csak ritkán hazárd és sohasem bíófffi. Hisz a lépésekben. (Ezért képes Tal ellent első és egyetlen verségeért ötszörösen visszavágni és talán ezért oly szánalmasan tehetetlen Korcsno sajtós, poklokából a mennybe törő stílusával szemben.)

Megjelenése is átalakul. Aki most találkozik vele, rendíthetetlen nyugalmáról, robusztus idegzetéről beszélnék: akik régtől ismertik, álmólkodnak, hogy hová tűnt izgékonyága. Nem tűnt el, átalakult: gondosan palástolt és fegyvermezzten féken tartott belső tűzzé. Letöréséi váratlan kifáradással árukkodnak arról az elfojtott, emésztő tűzről.

Végre nyomába szegődik a siker. A 29. szovjet bajnokság (Baku) az övé (Talt itt is megveri). A 31. szovjet bajnokságon (újfen Leningrádban) holtversenyben az 1-3. helyen végéz, s noha a bajnok címet vívott körmérgőzösen „csak” 2. lesz, ott van végre a világbajnoki zónaközi versenye utazók közt.

De a sors ismét gyönyökdít vele. A szoviet sakkszövetség ezúttal szaktit hagyományával, nem a bajnokság végeredménye alapján küldi ki a versenyzőket, hanem első ízben zónaversenyt rendez. A hét résztvevő (Bronstein, Geller, Holmov, Korcsnoj, Stejn, Szpásszkij, Szuetyin) közül mindenkinek kétszer játszák mindenkiel és az első 3 megy Amsterdamban.

Szpásszkij az első kör végén 2.5 ponttal az utolsó helyen... (Folyt. köv.)
2. T. R. Dawson
Chess Amateur 1920

Matt 2 lépésben
VII.: Ka8. Ve6. He8: gy.: a7, b7 (5)
Söt.: Kf8: gy.: c7 (2).

SZEGEDI EGYETEM
A József Attila Tudományegyetem az Orvostudományi Egyetem és a Tanárképző Főiskola lapja. Megjelenik havonta kétszer. Főszerkesztő: Papp Lajos. Szerkesztőség: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10. Tel.: 51-98. 23-30. Kladsórtól felel: Kovács László a Csengeri megyei Lapkiadó Vállalat igazgatója. Kladsólvatal: Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. Tel.: 35-00. 31-16. A lapot az intézmények órártbizottságai terjesztik. Ára 50 fillér. Előfizetés negyedévre 3 Ft. Szegedi Nyomda Vállalat.

VERESS MIKLÓS